

GEOGRAFIYA DARSLARIDA "YEVROOSIENING ICHKI SUVLARI" NI O'RGANISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH

Rismuxamedova Dilfuza Uderbayevna

Toshkent viloyati, Oqqo'rg'on tumani, 23 - umumiy
o'rta ta'lim maktabining geografiya va tarix o'qituvchisi

Annotatsiya:

Maqolada geografiya darslarida "Yevroosiening ichki suvlari" mavzusini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llashning ahamiyati va samaradorligi ko'rib chiqiladi. Zamonaviy raqamli vositalar, masalan, geografik axborot tizimlari (GIS), virtual reallik (VR) va interaktiv platformalar o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish imkoniyatini beradi. Tadqiqotda ushbu texnologiyalarni qo'llash metodlari, ularning natijalari va ta'limdagi o'rni tahlil qilinadi. Maqola o'qituvchilar va ta'lim sohasi mutaxassislari uchun amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: Yevroosiening ichki suvlari, zamonaviy texnologiyalar, geografik axborot tizimlari, virtual reallik, interaktiv ta'lim, geografiya darslari.

Yevroosiening ichki suvlari, ya'ni daryolar, ko'llar va suv omborlari mintaqaning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy hayotidagi muhim omillardir. Ushbu mavzuni geografiya darslarida o'rganish o'quvchilarda tabiiy resurslarning ahamiyatini tushunish va ularni muhofaza qilish ongini shakllantiradi. An'anaviy ta'lim usullari (xaritalar, darsliklar) samarali bo'lsa-da, zamonaviy texnologiyalar o'quv jarayonini yanada dinamik va o'quvchilar uchun qiziqarli qiladi. Masalan, GIS yordamida suv resurslarining taqsimlanishini tahlil qilish yoki VR orqali daryolar bo'ylab virtual sayohat qilish o'quvchilarning mavzuni chuqur tushunishiga yordam beradi. Ushbu maqola zamonaviy texnologiyalarni geografiya darslarida qo'llashning afzalliklari va amaliy usullarini o'rganishga bag'ishlanadi.

Geografiya darslarida "Yevroosiening ichki suvlari" mavzusini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash bo'yicha batafsil ma'lumot va amaliy yondashuvni quyida keltiraman. Ushbu yondashuv o'quv jarayonini interaktiv, qiziqarli va o'quvchilarning bilim olish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th April, 2025

Har bir texnologiya bo'yicha maqsad, qo'llanilishi, resurslar, dars rejasi va kutilayotgan natijalar tushuntiriladi.

Geografik Axborot Tizimlari (GIS)

Maqsad: O'quvchilarga Yevroosiening ichki suvlari (daryolar, ko'llar, suv havzalari) haqida ma'lumotni vizual va tahliliy tarzda o'rganish imkonini berish.

Qo'llanilishi:

- Dasturlar: ArcGIS Online, QGIS, yoki bepul Google Earth Engine.
- Faoliyat: O'quvchilar Yevroosiening asosiy daryolari (Dunay, Volga, Reyn, Elba) va ko'llarini (Ladoga, Onega) xaritada belgilaydi. Ular suv havzalarining ekologik holati, suv sathidagi o'zgarishlar yoki iqtisodiy foydalanishni tahlil qiladi.
- Misol: Dunay daryosining suv havzasini xaritalash, uning Yevropa iqtisodiyotidagi ahamiyatini (transport, energetika) ko'rsatuvchi qatlamlarni qo'shish.

Dars rejasi:

1. Kirish (10 daqiqa): GIS tushunchasi va uning geografiyada qo'llanilishi haqida qisqacha ma'lumot.
2. Amaliy mashg'ulot (30 daqiqa): O'qituvchi ArcGIS Online'da Dunay daryosining xaritasini namoyish qiladi. O'quvchilar guruhlariga bo'linib, berilgan ma'lumotlardan foydalanib, daryoning uzunligi, oqim yo'nalishi va ekologik muammolarini xaritaga joylashtiradi.
3. Xulosa (10 daqiqa): Har bir guruh o'z xaritasini taqdim qiladi va muhokama qilinadi.

Resurslar:

- Kompyuterlar yoki planshetlar.
- ArcGIS Online (o'qituvchilar uchun bepul hisob mavjud) yoki QGIS (bepul dastur).
- Internetga ulanish.

Kutilayotgan natija:

- O'quvchilar GIS yordamida ma'lumotlarni tahlil qilish va xaritalash ko'nikmalariga ega bo'ladi.
- Yevroosiening ichki suvlarining geografik va iqtisodiy ahamiyatini chuqur tushunadi.

Interaktiv raqamli xaritalar

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th April, 2025

Maqsad: O'quvchilarga Yevroosiening ichki suvlarini 3D va interaktiv formatda o'rganish imkonini berish.

Qo'llanilishi:

- Platformalar: Google Earth, Mapbox, StoryMap JS.
- Faoliyat: O'quvchilar Yevroosiening daryolari va ko'llarini raqamli xaritada o'rganadi. Masalan, Google Earth'da Volga daryosining boshlanish joyidan boshlab, uning oqimini virtual sayohat qilib ko'rishadi.
- Misol: StoryMap JS yordamida "Yevroosiening asosiy daryolari" deb nomlangan interaktiv hikoya yaratish, unda har bir daryoning uzunligi, ahamiyati va ekologik muammolari ko'rsatiladi.

Dars rejasi:

1. Kirish (10 daqiqa): Raqamli xaritalarning afzalliklari haqida qisqacha ma'lumot.
2. Amaliy mashg'ulot (30 daqiqa): O'quvchilar Google Earth'da Yevroosiening daryolarini topadi va ularning joylashuvi, uzunligi va iqtisodiy ahamiyatini yozib oladi. Keyin guruhlarda StoryMap JS'da qisqa hikoya xaritasi yaratadi.
3. Xulosa (10 daqiqa): Har bir guruh o'z hikoya xaritasini sinfga taqdim qiladi.

Resurslar:

- Kompyuterlar yoki smartfonlar.
- Google Earth (bepul) yoki StoryMap JS (bepul).
- Internet aloqasi.

Kutilayotgan natija:

- O'quvchilar raqamli xaritalar yordamida Yevroosiening ichki suvlarini vizual tarzda o'rganadi.
- Tadqiqot va taqdimot ko'nikmalari rivojlanadi.

Virtual va Kengaytirilgan Reallik (VR/AR)

Maqsad: O'quvchilarga Yevroosiening ichki suvlarini immersiv tarzda o'rganish imkonini berish.

Qo'llanilishi:

- Texnologiyalar: VR ko'zoynaklari (Oculus Quest, Google Cardboard), AR ilovalari (Merge Cube, HP Reveal).

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th April, 2025

- Faoliyat: O'quvchilar VR ko'zoynaklari orqali Yevroosiening daryolari bo'yida virtual sayohat qiladi yoki AR ilovalari yordamida daryo va ko'llarning 3D modellarini sinf ichida ko'radi.

- Misol: Google Cardboard va YouTube'dagi 360° videolar yordamida Reyn daryosining landshaftlarini ko'rish.

Dars rejasi:

1. Kirish (10 daqiqa): VR/AR texnologiyalari va ularning ta'limdagi o'rni haqida qisqacha ma'lumot.

2. Amaliy mashg'ulot (30 daqiqa): O'quvchilar guruhlariga bo'linadi. Har bir guruh Google Cardboard yordamida Reyn yoki Dunay daryosining virtual sayohatini amalga oshiradi. AR ilovasida daryo havzasining 3D modelini ko'radi va uning xususiyatlarini muhokama qiladi.

3. Xulosa (10 daqiqa): O'quvchilar o'z tajribalarini muhokama qiladi va daryolarning ahamiyatini umumlashtiradi.

Resurslar:

- VR ko'zoynaklari (arzon Google Cardboard ham yetarli).
- Smartfonlar va AR ilovalari (bepul ilovalar mavjud).
- Internet aloqasi.

Kutilayotgan natija:

- O'quvchilar Yevroosiening ichki suvlarini haqiqiy tajribaga yaqin shaklda o'rganadi.
- Qiziqish va faollik oshadi.

Onlayn simulyatorlar va o'quv platformalari

Maqsad: O'quv jarayonini gamifikatsiya qilish orqali bilimlarni mustahkamlash.

Qo'llanilishi:

- Platformalar: Kahoot, Quizlet, GeoGuessr, Seterra.
- Faoliyat: O'quvchilar Yevroosiening daryolari va ko'llari bo'yicha viktorinalarda ishtirok etadi yoki xarita o'yinlarida bilimlarini sinaydi.
- Misol: Kahoot'da "Yevroosiening daryolari" mavzusida viktorina tashkil qilish, unda daryolarning uzunligi, joylashuvi va ahamiyati haqida savollar beriladi.

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th April, 2025

Dars rejasi:

1. Kirish (5 daqiqa): O'yin asosidagi ta'limning afzalliklari haqida qisqacha ma'lumot.
2. Amaliy mashg'ulot (35 daqiqa): O'quvchilar Kahoot'da viktorinada ishtirok etadi. Keyin Seterra'da Yevroosiening daryolari va ko'llarini xaritada belgilash o'yinini o'ynaydi.
3. Xulosa (10 daqiqa): Eng yaxshi natija ko'rsatgan o'quvchilar rag'batlantiriladi, muhokama o'tkaziladi.

Resurslar:

- Kompyuterlar yoki smartfonlar.
- Kahoot, Seterra (bepul).
- Internet aloqasi.

Kutilayotgan natija:

- O'quvchilar o'yin orqali bilimlarini mustahkamlab, mavzuni yaxshi eslab qoladi.
- Sinf ichidagi raqobat muhiti faollikni oshiradi.

Dronlar va sun'iy yo'ldosh tasvirlari

Maqsad: Yevroosiening ichki suvlaridagi ekologik muammolarni zamonaviy usullar bilan tahlil qilish.

Qo'llanilishi:

- Texnologiyalar: Sentinel-2, Landsat tasvirlari, dronlar (agar mavjud bo'lsa).
- Faoliyat: O'quvchilar sun'iy yo'ldosh tasvirlari yordamida Yevroosiening daryo va ko'llaridagi suv sathining o'zgarishi, ifloslanish yoki qurg'oqchilikni tahlil qiladi.
- Misol: Sentinel Hub yordamida Volga daryosining suv sathidagi o'zgarishlarni 5 yil davomida tahlil qilish.

Dars rejasi:

1. Kirish (10 daqiqa): Sun'iy yo'ldosh tasvirlari va ularning geografiyada qo'llanilishi haqida ma'lumot.
2. Amaliy mashg'ulot (30 daqiqa): O'quvchilar Sentinel Hub'da Volga yoki Dunay daryosining tasvirlarini ko'rib, suv sathidagi o'zgarishlarni tahlil qiladi. Guruhlarda ekologik muammolar bo'yicha hisobot tayyorlaydi.

Xulosa

- Moslashuvchanlik: Texnologiyalarni o'quvchilarning yoshi, sinf resurslari va o'qituvchining tajribasiga qarab tanlash kerak. Masalan, VR ko'zoynaklari mavjud bo'lmasa, Google Earth yoki Seterra kabi bepul vositalardan foydalanish mumkin.
 - O'qituvchi tayyorgarligi: O'qituvchilar oldindan GIS yoki raqamli xarita platformalari bo'yicha qisqa treninglardan o'tishi tavsiya etiladi.
 - O'quvchi faolligi: Guruh ishlari va o'yin elementlari o'quvchilarning qiziqishini oshiradi.
 - Ekologik ong: Texnologiyalar yordamida suv resurslarining muhofazasi va ekologik muammolarni muhokama qilishga e'tibor berish muhim.
- Zamonaviy texnologiyalar Yevroosiening ichki suvlari mavzusini o'rganishda o'quv jarayonini sezilarli darajada yaxshilaydi. GIS va VR o'quvchilarning bilim o'zlashtirish darajasini oshiradi va darslarni qiziqarli qiladi.

Adabiyotlar

1. J.G. Yo'ldoshev, S.A.Usmonov. Pedagogik texnologiya asoslari. T: "O'qituvchi". 2004
2. M.T. Mirakmalov, M.M. Avezov, E.Y. Nazaraliyeva. Tabiiy geografiyadan amaliy mashg'ulotlar. T: "Fan va texnologiya" nashriyoti. 2015
3. Rakhmatov, Dilmurod. "Opportunities and pedagogical importance of using e information educational resources in education." Web of Scientist: International Scientific Research Journal 2.04 (2021): 430-437.
4. Rakhmatov, Dilmurod. "Mobile technologies in the higher education system." Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal 2021.02 (2021): 182-196.
5. Rakhmatov, Dilmurod, and Abduganiyev Akhror. "Digital technologies in higher education: innovative solutions in targeted learning." Development issues of innovative economy in the agricultural sector (2021): 83-86.
6. Колодочка, Т. Н. Фреймовая педагогическая технология в дисциплине «География» / Т. Н. Колодочка // Школьные технологии. - 2004. - № 5. - С. 203-208.